

כְּשִׁילּוּשׁ פָּרָה

[... ..] מו ל[... ..]
[פ.] תַּחְתָּה לָנוּ שְׁעָרֵי [...]
[... ..] רָה / קָ <דוּשׁ>

30

דברי חיים

קז. קדושתא לשבת דברי

מעמד דברי דר פינחס זל

א

אֲדַבְּרָה דְּבָרִים מְצוּיִנִים
בְּזָכְרֵי פֹעֵל אַבּוֹת הָרָאשׁוֹנִים
גְּנָאֵי אֲשֶׁר עָשׂוּ וְהִקְהָא שִׁנֵּי בָנִים
דְּרָכָם עִיקְלוּ בְּכָל פִּינִים

הָגְלוּ מִמָּקוֹם יְסוֹד אֲבָנִים 5
וּבְשָׁנֵי דְרָכִים צוּרִם רוֹזְנִים
זְמַן הָעֶזְזוּ בְּסִגְנֵי כְּהָנִים

29 [פ.] תחתה לנו שערי נראה מחוק בקו

קז. מקור: אנטונין 987.

2 בזכרי כפול והראשון מחוק

הקודמת, על קניית הפרה מגוי). ולענין השווה פס"ד י"ד (דף נו): 'הא למדת שמכל מקום לוקחים פרה בין מישראל בין מגוי'. 27 כשילוש: קשה, ואולי לשון השלשת מעות לשם קנייה. והפזמון שבהמשך לקוי, ואין לעמוד על חתימתו. 29 שערי וכו': ניתן אולי להשלים (על פי ענין הפיוט, וחרוז הטור הבא): שְׁעָרֵי טְהָרָה.

קז. 1 מצוינים: הניכרים לכול. 2 אבות הראשונים: אבותינו שחטאו (ראה בביאור לטור הבא). 3 והקהא שיני בנים: על פי יר' לא, כח (ובדומה יח' יח, ב): 'אבות אכלו בסר ושני בנים תקהינה'. ואפשר שיש כאן רמז לאבות שיצאו ממצרים וחטאו בעגל בי"ז בתמוז (ראה משנת תענית ד, ו), וכל הדורות משלמים על חטאם; השווה שמו"ר מג, ב: 'אין דור ודור שאינו נוטל אוקיא ממעשה העגל'. 4 דרכם עיקלו: סטו מדרך הישר וחטאו. בכל פינים: בכל פינות הארץ, בכל מקום. 5 ממקום יסוד אבנים: מציון, על שום יש' כח, טז (והשווה גם מל"א ה, לא). 6 ובשני ... רוזנים: קשה, ואולי הנוסח משובש; וייתכן לפרש 'רוזנים' כפועל שעניינו רזון והחלשה, והכוונה: בשני הדרכים המפורטים בהמשך (עזות הפנים כלפי הכהנים והנביאים) הכחישו והתישו ישראל כביכול את כוחו של הקב"ה ('צורם'); השווה ספרי דברים שיט (עמ' 305): 'כל זמן שאני מבקש להיטיב לכם אתם מתישים כח של מעלה'. 7 העזו בסגני כהנים: העזו פניהם כלפי הכהנים שהוכיחם על מעשיהם הרעים, והכוונה כנראה להריגת זכריה בן יהוידע הכהן (דה"ב כד, כ-כב) ולהתנכלות לירמיהו (יר' יא, יח-כג ועוד).

חוייבו והלעיבו במלאכי מעונים

טעו ותעתעו בנביאים מתוקנים

ילדי שלשת איתנים 10

קקורא דגר נמשלו אמונים

להבין בדברי ירמיהו בן חלק יהוה מן הכהנים

ככ >תוב< דברי ירמיהו >בן חלקיהו מן הכהנים אשר בענתות בארץ בנימן< (יר' א, א)
ונ>אמר< כי לא יעשה >י אלהים דבר כי אם גלה סודו אל עבדיו הנביאים< (עמ' ג, ז)
ונ>אמר< דברי למואל מלך >משא אשר יסרתו אמו< (מש' לא, א)
ונ>אמר< ויהיו מלעיבים במלאכי האלהים ובוזים את (!) דבריו ומתעתעים בנביאיו עד
עלות חמת יי בעמו עד לאין מרפא (דה"ב לו, טז)

קח. משבעתא לשבת דברי

....

הקדוש | יחיד ולא א [... ..] ברכה

ישבתי [... ..] אני מדוכדכה

כיעס [... ..] ליהם בפסל מסיכה

[...] כן חוייבו ממערכה

לב [... ..] ונעשיתי הפיכה 5

[...] ירדו טללי ברכה

בך >כה< | [...] חות בו במסעד

קח. מקור: ט"ש K 23.3.

8 חוייבו: נתחייבו בעונש, חטאו. והלעיבו: והעליבו, ופגעו. במלאכי מעונים: בשליחי שמים, הם
הנביאים, ועל פי דה"ב לו, טז. 9 ותעתעו בנביאים: על פי דה"ב שם. מתוקנים: שדרכיהם ישרות
ומתוקנות. 10 ילדי ... איתנים: בני שלושת האבות, עם ישראל. איתנים: כינוי לאבות (השווה
ירושלמי ר"ה א, ב, דף נו ע"ד: "בירח האיתנים", שבו נולדו האבות). 11 כקורא דגר: כקורא (מין
עוף) שדגר ולא ילד, המשול ל'עשה עשר ולא במשפט', על פי יר' יז, יא. אמונים: ישראל.

קח. בכתב היד היחיד המביא פיוט זה קרע גדול, ועל כן טורים רבים לקויים ואין אפשרות לפרשם.
תודתי נתונה לתלמידי מר יהושע גרנט שבדק למעני את כתב היד במקור. 3 כיעס [... ..] ליהם:
אולי: פיעסוני (או פיעסוהו) בהבליהם (השווה דב' לב, כא). 4 חוייבו ממערכה: ייתכן שטור זה
מדבר על ביטול התמיד ב"ז בתמוז (השווה משנת תענית ד, ו). 6 [...] ירדו ... ברכה: נראה
שבראש הטור באה מילת שלילה (כגון 'לא'), ולעניין השווה משנת סוטה ט, יב: 'מיום שחרב בית
המקדש אין יום שאין בו קללה ולא ירד הטל לברכה'.

חַי חלה [...] ואֹתוֹ הִרְעַד
חֲנוּן [...] לְעוֹלָמִי עַד
וְהוּא יִנְחִי [...] זֹאת מְנוּחָתִי עַד עַד 10

ב>רוך... מקדש השבת<

הַשְׁבֵּת | מֶלֶךְ נָתַן לִי לְסִפְרָה
מֵאֲסָתִי אֲנִי בְּבֵית הַבְּחִירָה
נִכְלַמְתִּי בַּבְּטָלְתִּי הֶלְכָה וּמִקְרָא
נַעֲוִיתִי שְׁחוּתִי בְּיַד כָּל אַרְוֶרָה
סוֹעֲרָתִי כְּאֶנְיָה וְלֹא קִיבַלְתִּי עֲתִירָה 15
סָרַף בָּאֵשׁ אֶפְסִסְמוֹס אֶת הַתּוֹרָה

הַ<תּוֹרָה> | שָׁרַף אוֹתָהּ לְבִנְיָנִי
סִיּוֹם הֶלְכָה לֹא אָמְרוּ זְקִינֵי נְבוֹנִי
סָלָה יָשׁוּב עֲלֵינוּ וַיִּבְנֶה מְקוֹם דּוֹכְנִי
סָח זִבְחָ[ו] זִבְחֵי צֶדֶק וּבִטְ>חוּ< אֵל יְיָ 20

ב>רוך... שאותך<

מִיָּמִי קָדָם | עָרַכְתִּי קֶרֶבֶן בְּהִיכָל
עַתָּה חָשׁוּ בַּטָּלְתִּי קֶרֶבְנִי וְלֹא הָיָה נֶאֱכַל
פְּעִיתִי כְּנִיתָן בְּשָׂרִי לְמֵאֲכָל
פָּרַשׁ יָדוֹ צָר וַיִּלְדֵּי נָשִׁים שִׁיכָל
צָרְרוּנִי שׁוֹדָדִים בְּבֵית וּבְהִיכָל 25

8 חַי חלה: לא ברור בכתב היד אם לפנינו תיבה אחת או שתיים, וכן אם כתוב 'חלה' או 'חלק', וקשה. 10 ינחִי [...]: אולי הוא: 'ינחִילם' או כיוצא בזה, אך הנ' מסופקת. זאת ... עדי עד: כינוי לירושלים, על פי תה' קלב, יד. 11 מֶלֶךְ: הקב"ה. נתן לי לספרה: נתן והודיע לי (את מצוות שבת). 13 בבטלתי: נראה שצריך להיות: כְּבִטָּלְתִּי. 14 נַעֲוִיתִי שְׁחוּתִי: תה' לת, ז. ביד כל ארורה: ביד כל מלכות רשעה המציקה לישראל. 15 סוֹעֲרָתִי כְּאֶנְיָה: עם ישראל המיטלטל בגלות נמשל כאן לאנייה בעת סערה בים (ובדומה אצל הקלירי, כגון 'אם סוֹעֲרָת בָּלֵב כְּאֶנְיָה'; ראה אליצור, קדושה ושיר, עמ' 45, והשווה שם, עמ' 48). ולא ... עתירה: כנראה משמעו: והקב"ה לא נעתר לתפילתי; אך אולי צריך להיות: ולא קיבלת. 16 סָרַף ... את התורה: הוא מן הצרות שאירעו בי"ז בתמוז, על פי משנת תענית ד, ו: 'ושרף אפיסטמוס את התורה' (והניקוד על פי כ"י קויפמן). 17 לְבִנְיָנִי: קשה. 18 סִיּוֹם הֶלְכָה: הלכה ברורה ומצוינת. 19 מְקוֹם דּוֹכְנִי: את המקדש. 20 זִבְחָ[ו] ... אל יְיָ: תה' ד, ו. 21 מִיָּמִי קָדָם: למקור הצירוף ראה במבוא, פרק תשיעי, סוף סעיף 3. 22 חָשׁוּ: הקריאה מסופקת, וקשה. 23 פְּעִיתִי: כך נראה בכתב היד, ומשמעו: בכיתי וזעקתי; אך אולי כתוב 'פערתי'. 24 פָּרַשׁ ... צָר: על פי איכה א, י. וילדי ... שיכל: ושיכל את הנשים כאשר הרג את ילדיהן.

צַר כְּהַעֲמִיד צֶלֶם בַּהִיכָל

בַּה־יָכַל | חָרְפוּ וְגָדְפוּ אוֹיְבֵיכֶם
חֹמֶה וּבֵית חָרְבוּ מִחֲרִיבֵיכֶם
חֲנוּן יָשׁוּב עַל עַם נֶאֱהָבִים
חֹקֵר כְּלִיּוֹת הַטִּי [בַּה] יֵי לְטוֹבִים 30

ב>רוך... הטוב<

[להודות] | קִמַּמְתִּי עִם נָגִיד [וְשָׁר]
[ק...] עֵתִי כְּגִלְיוֹר וְטוֹבוּ מִנִּי [...]ס]ר
רְעֻצוֹנִי וְשָׁר [...]ס
רֹעֲנָנְתִי בִּינִיָּהֶם [...]כַּה מִינִי הַסֵּר
שֵׁן [...]ס
תִּיעוּבָה כְּבִישָׁר [...]ה כְּחִיבִי בְּשִׁבְעָה [עֲשָׂר] 35

[בְּשִׁבְ]עָה> | זִיְהִרְנִי כְּהַצְרִיחַ
[ז]רַע כְּהִנִּים מִבֵּיתוֹ הַפְּרִיחַ
[ק...] יָשׁוּב עָלַי וּתְפִילָתוֹ נִרְצָה לְרִיחַ
קוֹל מִבֶּשֶׁר יֵשׁ [...] וְרוֹב שְׁלוֹם עַד בְּלִי יָרִיחַ 40

ב>רוך...< עושה <השלום>

קט. מקדושתא לשבת נחמו: קיקלר

אֶפְאָר לָזָה אֵלַי וְאֶנְהוּ
בְּנִיחוּמֵי אֲבֵלִים בְּבֵית נְוִיהוּ

קט. מקור: אדלר 414, דף 4-5 (בתוך קדושתא כלאיים לנחמו).

26 כהעמיד צלם בהיכל: גם הוא מן הצרות שאירעו בי"ז בתמוז, על פי משנת תענית ד, ו. 28 חרבו: החריבו. 30 חוקר כליות: כינוי-פנייה להקב"ה (על שום יר' יז, י), אך הקריאה מסופקת. הטי[בה] יי לטובים: תה' קכה, ד. 31 [להודות]: ההשלמה על פי צורך השרשור. [ושר]: ההשלמה על פי החרוז והעניין. 32 כגליוֹר: כמשרת זוטֵר (מן היוונית: γαλιάριος; ראה במילוני לשון חכמים). 34 רועננתי: כך נראה בכתב היד, אך מתבקש פועל שלילי (כגון רועצתי), וקשה. 37 [בשב]ע>ה עש>ר: בי"ז בתמוז. זיהרני: הזהירני. כהצריח: כאשר נתן עליי בקולו והענישני. 39 ותפילתו: כך נראה בכתב היד, אך אולי צריך להיות: ותפילתי. נרצה: אולי צריך להיות: ירצה. לריח: להיות לפניו כריח ניחוח, כקרבנות. 40 יש[...]: על פי שרידי אותיות בכתב היד נראה להשלים: יְשְׁמִיעֵם. ורוב ... יריח: תה' עב, ז.

קט. סיומות מקראיות: יש' כה, ט. 1 לזה אלי ואנוהו: על פי שמ' טו, ב. 2 בבית נויהו: במקדש;

וְאָמַר בַּיּוֹם הַהוּא

גִּלְיָה שְׂכִינְתָּךְ אֵלַי זֶה

דְּבִיר הוֹדְךָ נִחְזָה

הִנֵּה אֱלֹהֵינוּ זֶה

5

הוֹד וְהֶדֶר פָּעִלוּ

וְצִדְקָתוֹ עוֹמְדָת לְמַחֲכָה לוֹ

זֶה יְיָ קוֹיֵנוּ לוֹ

פְּלוּשִׁים נֶצַח לְנַחֵם

חַיֵּשׁ לְעַמְּךָ מְנַחֵם

שְׂרָתִי תִנְחַם / קְדוֹשׁ

10

קי. מקדושתא לשבת נחמו

אַתָּה / תִּנְחַם תֵּל תַּלְפִּיּוֹת הַמְּפֹאָר

שׁוֹהֵם תִּבְנֶהוּ וְלִמְחַכֵּי לוֹ יוֹשְׁפָר

מְתִים / תִּפְקֹד מַעֲפָר

וְאַבְלִים תִּנְחַם / בְּתַקְעֶךָ שׁוֹפָר

אַתָּה / רַבְּתִי תִיָּסַד בְּסַפְּרִים

קוֹמְמָה בְּאַרְבַּעָה טוֹרִים

5

קי. מקורות: אוקספורד Ms. Heb. e. 69 (2847/20) דף 61 (בתוך קדושתא כלאיים לנחמו, נ); ט"ש ס"ח 235.120 (שוב בקדושתא כלאיים, 12-3, א); הספרייה הבריתית, Or. 5557 O דף 97 (בקדושתא דומה, 4 'בתקעך' - 12, ב). 3 מעפר תפקוד (!) א 4 בשופר אב 5 בספרים (!) א 6 בארבעה] ה' תלויה א

ועל פי זה נראה שהאבלים הנזכרים כאן הם ישראל שבגלות. 4 אלי זה: על פי שמ' טו, ב. 5 דביר הודך: מקדשך. 7 הוד ... פעלו: תה' קיא, ג. 8 וצדקתו עומדת: שם. למחכה לו: על פי יש' סד, ג. 10 פלושים: על פי ההקשר כינוי לישראל, ואולי על שום התפלשותם בעפר הגלות. 11 מנחם: המשיח (השווה ירושלמי ברכות ב, ד, דף ה ע"א). 12 שרתי: ירושלים (איכה א, א).

קי. 1 תל תלפיות: כינוי לירושלים ולמקדש, השווה ירושלמי ברכות ד, ה, דף ח ע"ג: "בנוי לתלפיות" (שה"ש ד, ד), תל שכל הפיות מתפללין עליו. 2 יושפר: ייטב. 4 בתקעך שופר: על שום זכ' ט, יד, ונראה נוסח המקבילות: בשופר. 5 רבתי: ירושלים, על פי איכה א, א. תיסד בספרים: על פי יש' נד, יא. 6 בארבעה טורים: כנראה: בהשבת בגדי הכהונה, ובהם החושן שהיו בו 'ארבעה טורים אבן' (שמ' כח, יז); אך אולי משמעו: על ארבעה הרים ('טורים', על פי הארמית, וראה לעיל, לט, 72), השווה מדרש תהלים סח, ט (עמ' 318): "נכון יהיה הר בית ה' בראש ההרים" (יש' ב, ב), אלו תבור וכרמל וסיני וציון' (וראה פסדר"כ קומי אורי ד [עמ' 321]: 'עתיד הק' להביא סיני ותבור וכרמל, ולבנות בית המקדש על גבי ראשיהם'; ומניין זה של שלושה הרים דווקא מפורש

מִתִּים / תִּנְעָר מִקְבָּרִים
וְאַבְלִים תִּנְחָם / בְּמָה נָאוּ עַל הַהָרִים

אֶתָּה / צִיּוֹן תִּחְנוֹן דּוֹדֵי צַח
פִּינוּתִיָּה בְּאַבְנֵי חֶפֶץ תִּצְחָצַח 10
מִתִּים / תִּחְיָה כִּפְצַח
וְאַבְלִים תִּנְחָם / בְּבִלְע הַמּוֹת לְנֶצַח

קיא. קדושתא לשבת ענייה סוערה וראש חודש

הקדושה לשבת עניה וחודש

א
אֶהְבָּה בְּמִשּׁוֹשׁ הוֹתְאָמָה
בְּמַרְגּוּעַ וְ[ג]ֵיל [עֲנִי]יָּה סוּיָּמָה
גֵּן נְעוּל כְּלָתִי חֲתוּמָה
דִּיצַת טוֹב[ים] הַשָּׁנִים גְּלוּמָה
הלא כְּעֶזֶר אַחִים קוּיָּמָה 5
וּבְחֶסֶד וְאַמֶּת רֹשְׁמָה

11 בפצח אב 12 תנחם] חסר ב כבלע א

קיא. מקור: ט"ז H 5.3 10 (הקדושתא כולה, מנוקדת. האותיות מחוררות במקומות רבים). נדפס: זולאי, פיוטי ינאי, שעח (פיוט ה); יהלום, חילופי מלכויות, עמ' 11, וכן בספרו פיוט ומציאות, עמ' 104 (162-169); שפיגל, אבות הפיוט, עמ' 243-255 (כל הקדושתא).

בפיוט אחר של ר' פינחס [סב, 6], ועל כן אולי הפירוש הראשון עיקר). 8 במה נאו על ההרים: יש' נב, ז, וההמשך שם: רגלי מבשר. 9 דודי צח: כינוי להקב"ה, על פי שה"ש ה, י. 10 באבני חפץ: על פי יש' נד, יב. 11 כפצח: כפי שהבטחת; ובמקבילות: בפצח, כלומר: באמרתך. 12 בבלע המות לנצח: על פי יש' כה, ח.

קיא. א. 1 אהבה ... הותאמה: כנראה (על פי ההקבלה לטור הבא): אהבת ה' לישראל המתבטאת במצוות שבת באה בהתאמה ובצירוף ליום השמחה ('משוש') שבקריאת הפטרת הנחמה או בראש החודש (ולפירוש 'אהבה' כרמז לשבת ראה להלן, טור 25, ובלשון 'אהבה בתענוגים' [שה"ש ז, ז] המובא בשרשרת הפסוקים של המחיה). 2 במרגוע ו[ג]ֵיל: בשבת ובשמחה. [עניי]ה: ישראל שבגלות. סוימה: צוינה. 3 גן נעול ... חתומה: על פי שה"ש ד, יב (ראה בשרשרת הפסוקים), והשווה מדרשו על צניעותן של בנות ישראל בשה"ש ד על אתר ובמקבילות. כלתי: ישראל. 4 דיצת טוב[ים] השנים: השמחה שבהצטרפות שתי הקדושות (כנראה: שבת וראש חודש); ועל פי קה' ד, ט (ראה בשרשרת הפסוקים). גלומה: עטופה (כבגלימה) ומפוארת. 5 כעזר אחים קויימה: הקדושות שהצטרפו יחדיו מסייעות זו את זו כאחים העוזרים זה לזה; והטור רומז ליש' מא, ו (ראה בשרשרת הפסוקים). 6 רושמה: צוינה.

זיו שלוש אותות הורקמה
חודש ושבט ענייה הונעמה

טכס שעריה בספיר להקימה
ידידות משכ[נו]תיה לרוממה 10
כלילת יופי תיקרא רוחמה
לבשר כן עניה סוערה <ל>א <נחמה>ה

ככתוב <עניה סוערה לא נוחמה>ה הנה אנכי מרביץ בפוך אבניך ויסדתיך בספירים
(יש' נד, יא)

ונאמר <טובים השנים מן האחד > אשר יש להם שכר טוב בעמלם <קה' ד, ט>
ונאמר <גן נעול אחותי כל>ה גל נעול מעין חתום <שה"ש ד, יב>
ונאמר <איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמרו > חזק <יש' מא, ו>
ונאמר <לרקמות תובל למלך בתולות אחריה > רעו <תיה > מוב <אות > ל <ך > <תה' >
מה, טו)
ונאמר <מה ידידות [משכ]נ > ותיך > יוי צבאות <תה' פד, ב>

א' [צ]באות <א > | שוב נא
היות לנו למשענה
החזק מגן וצנה 15
בצדק גם יוקח נא

ב <רוך... מגן אברהם >

ב מוכנה השמחה בפינותייך
נהג שלוח בארמנותייך
שמחה וגיל במישכנותייך
עוז שבט וחודש קדושותייך 20

7 זיו: כאן: הוד ותפארה. שלוש אותות: שלוש הקדושות: שבת, נחמה וראש חודש. הורקמה:
נתקשטה (השווה לפסוק 'לרקמות תובל למלך' המובא בשרשרת הפסוקים). 8 חודש וכו': ראש
החודש והשבת נצטרפו להנעים לענייה, ישראל (ראה טור 2); ועל פי דרכו רומז הפייטן לשלוש
הקדושות יחדיו. 9 טכס: סידור, בניין. בספיר: על פי הפסוק הסמוך: 'ויסדתיך בספירים'.
10 ידידות משכ[נו]תיה: על פי תה' פד, ב (ראה בשרשרת הפסוקים; והניקוד 'ידידות' על פי כתב
היד). 11 כלילת יופי: ירושלים, על פי איכה ב, טו. רוחמה: על פי הושע ב, ג.
א'. 13 [צ]באות <א >: ראש הטור חסר, ואולי יש להשלים: [צ]באות <א >; והטור על פי תה' פ, טו.
15 החזק... וצנה: תה' לה, ב. 16 גם יוקח נא: אברהם, שאמר 'יקח נא מעט מים' (בר' יח, ד).
ב. 17 בפינותייך: בכל קצות ארצך. 18 נהג: הניקוד בכתב היד, ומשמעו כנראה: הקב"ה הנהיג
והביא. שלוח בארמנותייך: תה' קכב, ז (ראה בשרשרת הפסוקים).

פֶּרַח מִכֶּהֶן מְבַשֵּׁר יְשׁוּעוֹתַיִךְ
צֶדֶק וְשָׁלוֹם נְשִׁיקוֹתַיִךְ
קִירְבָּתִי מֵאַרְבַּע נְפֻצוֹתַיִךְ
רָנִי בְּקִיבוֹץ בְּנֵיֶיךָ וּבְנוֹתַיִךְ

25 שֶׁבַת תַּעֲנוּג שְׁבוּתֶיךָ
שִׁינוֹן חוֹדֶשׁ דְּתוֹתֶיךָ
תָּמִיד נְתַמְנֹנו שְׁרוֹת מְנִיקוֹתֶיךָ
תִּרְתִּי לְבָנוֹת כְּדָכָד שְׁמִשׁוֹתֶיךָ

ככת>וב> ושמתי כדכד שמשותיך >ושעריך לאבני אקדח וכל גבולך לאבני חפץ<
(יש' נד, יב)

ונ>אמר> באו שעריה בתודה חצ>רתיו בתהלה הודו לו ברכו שמו> (תה' ק, ד)
ונ>אמר> חסד ואמת נפגשו צ>דק> וש>לום> נש>קו> (תה' פה, יא)
ונ>אמר> מה יפית ומ>ה> נע>מת אהבה בתענוגים> (שה"ש ז, ז)
ונ>אמר> יהי שלום בח>ילך> ש>לוה> ב>ארמנותיך> (תה' קכב, ז)

ב' בְּאַרְמְנוֹתַיִךְ | שְׁלֹוּה
בְּקִהְלוֹתַיִךְ חִיבָה 30
וְכֹלָם יִחְיוּ בְּטַלְלֵי נִדְבָה
בְּצֶדֶק א[... ..] א בָּא

ב>רוך ... מחיה<

ג פֶּתַח הַגְּדוֹל
[...] לְהַגְדוֹל

21 פרח מכהן וכו': הניקוד על פי כתב היד, והוא מלשון 'פרחי כהונה', אך ייתכן שצריך להיות: פֶּרַח, כלומר הופיע, ו'מכהן מבשר ישועותיך' הוא כינוי לאליהו מבשר הגאולה (מלאכי ג, כג), והוא 'מכהן' משום זיהויו עם פינחס בן אלעזר הכהן (השווה פדר"א מז, דף קיג; רש"י לב"ב קכא ע"ב).
22 צדק ... נשיקותיך: צדק ושלום נתחברו למענך; והלשון על פי תה' פה, יא (ראה בשרשרת הפסוקים). 23 מארבע: מארבע כנפות הארץ. 25 תענוג שבוּתֶיךָ: יום עונג לישראל ששבו מגלותם. 26 שינון ... דתותיך: שיעורו כנראה: (ראש) חודש (נועד ל)שינון דתותיך, כלומר ללימוד תורה (אולי משום שביום זה נהוג היה להקביל פני הרב; השווה בבלי ר"ה טז ע"ב ועוד).
27 תמיד: מכאן ולתמיד. נתמנו: נקבעו. שרות מניקותיך: על פי יש' מט, כג. 28 תרתי: ביקשתי. שרשרת הפסוקים. באו שעריה וכו': הפסוק הובא משום השערים הנזכרים בו, בהתאמה ל'ושעריך לאבני אקדח'. מה יפית וכו': ראה בביאור לטור 1.

בי. 32 א[... ..] א בא: נראה שהיה כאן כינוי ליצחק, ואולי: אב (או: איש) מבוא בָּא, על פי בר' כד, סב.

ג. 33-35 פתח הגדול: השער המזרחי של העזרה, האמור בפסוק הראשון שבשרשרת. נהג קולו

35 נִהְגַּ קוֹלוֹ לְגָדוֹל
חֲזִיזוֹן סוּדוֹ לֹא יִידוֹל

בְּקִרְקַע נְשִׁייה
לִפֵּי שַׁעַר בְּעִלְיִיה
רִישוֹם עֲשֶׂרָה קוֹלוֹת נְחוּיָה
בְּכֵן יִשְׁמְעוּ מִירְחוֹ לְשַׁעֲיָה 40

יְדִידוֹת אֲנָשִׁי מְשֻׁמֶר
עִי[ט]וֹר פֶּתַח יוֹאֲמֶר
קֶץ שַׁבַּת וְחוֹ >דָּשׁ < יוֹגְמֶר
בְּטַעַם כֹּה אָמַר

ככ>תוב < כה אמר יוי צבא (!) שער החצר הפנ>ימית < הפנה קדים יה>יה < סג>ור <
שש>ת < ימ>י < ה>מעשה וביום השבת יפתח וביום החדש יפתח < יח' מו, א >
ונ>אמר < והשתח[ו]ע[ו] ע[ו] הָאֲרֶץ פתח הש>ער < הה>וא < בשבתות ובהחדש>ים < לפ>ני < יוי
(שם ג)

ונ>אמר < והיה מדי חוד[ש] בחד[ש] שו ומדי שב>ת < בש>בתו יבוא כל בשר להשתחות לפני
אמר יי < יי' סו, כא >

ימלוך יוי < לעולם אלהיך ציון לדר ודר הללו יה > (תה' קמו, י)
ואתה קדוש < יושב תהלות ישראל > (תה' כב, ד)

אל נא

ד 45 אֶהְבֶּה כְּפוֹלָה / בְּשַׁבַּת וְחוֹדֶשׁ מְגוֹלָה

40 לשעיה] בין השיטין

לגדול: החזר את קולו הגדול; ועל פי משנת תמיד ג, ח: 'מיריחו היו שומעין קול שער הגדול שנפתח'.
36 חזיון סודו: אולי: מראה כיסוי, שכן הוא 'יהיה סגור ששת ימי המעשה' (להלן, בראש שרשרת
הפסוקים). לא יידול: לא יופחת. 37-38 בקרקע וכו': כנראה: במקום המוגבה מכל העולם מצוי
אותו שער ביופיו. נשייה: כינוי לארץ, על שום תה' פת, יג. שער: בכתב היד מנוקד 'שַׁעַר', אך בהקשר
של הפסוק המתפייט ('שער החצר' וגו') נראה שהמכוון כאן הוא 'שַׁעַר'. בעלייה: מנוקד כך בכתב
היד, והוא כמו: בְּעִלְיָה, במקום מוגבה. 39-40 רישום: חוזק, רושם. עשרה קולות ... ישמעו מירחו:
הם הקולות המנויים בתמיד שם (כולל ריח הקטורת); ולפירוט עשרת הקולות השווה גם לב,
399-439, ובביאור שם. לשעיה: לפנות אליהם. 41 ידידות וכו': הפייטן מונה דברים שעתידים
לחזור לתיקונם עם בוא הגאולה, והראשון שבהם: השבת משמרות הכהנים לעבודתם.
42 עי[ט]וֹר פתח: קישוט ופיאור השער המזרחי; אך ההשלמה מסופקת. יואמר: יתעלה (השווה דב'
כו, יז-יח). 43 קץ: מועד, זמן. יוגמר: יילמד, ייקבע כתקנתו. 44 בטעם: בציווי. כה אמר: תחילת
הפסוק הסמוך, ובשרשרת כולה באים פסוקים מעניין שבת וראש חודש.

וּבְעֲנִיִּין עֲנִיָּה אַהוּלָה / וּבְנוּעִים גִּילָה
 אֲדִירָה וּמְכוּלָה / שֶׁבֶת בְּצֶהְלָה
 וְחוּדֶשׁ בְּעִלְיָה / בְּ[שִׁי]לוֹשׁ חֲתוּלָה
 וְלִרְקָמוֹת מוּבְלָה / בְּתוֹאֵם גְּדוּלָה
 זֹאת סוּרָה וְגוּלָה / ח[י]שׁ לָהּ תַעֲלָה 50
 לְ[ר]פָּאת מַחְלָה / וּלְהִסִּיר כִּיסָלָה
 וּלְהַחֲיֵשׁ רְטִיָּה לְכָלָה / לְהַרְבִּיץ [...] יֵלָה
 [...] צָר תַּחֲלָה / יוֹשֶׁת לְגְדוּלָה

בְּ[דב]ר אל חי וק<יים> מרום נורא וקדוש

ה
 אַז שֶׁבֶת בְּחֶרֶת מִימֹת עוֹלָם / וְחוּדֶשׁ הִיכָנֶת לְתִיקוֹן עוֹלָם] 55
 בְּתַת רְטִיָּה לְטִרְיָה הִיבְנֶת לְהַכִּינָה / הָיוֹת לְעֲנִיָּה רְפָאוֹת וְתַקְ[נ]ה
 גַּם רְשׁוּיוֹת אַרְבַּע הוֹזְמָנוּ בְּשֶׁבֶת / שְׁתִּים לְפִטוֹר וְשְׁתִּים לְחִיּוֹב כְּמִשְׁ[יב]ת
 דְּרִישַׁת הַחוּדֶשׁ עֵיבוֹר בְּחֻלְקִים / בְּמִנְיִן כְּמוֹסִים וּבְאַצְבַּע חֻקִּים

53 וק<יים> בין השיטין

ד. 46 **זבעניין ענייה**: ובקריאת 'ענייה סוערה'. **אהולה**: עטופה ומכוסה, כלומר: קריאת 'ענייה סוערה' מצטרפת לקדושת שבת וראש חודש. 47 **ומכוללה**: ומעוטרת. 48 **וחודש בעלילה**: וקביעת החודש על פי הירח, אם 'נראה בעליל' (משנת ר"ה א, ה). **ב[שי]לוש**: בשלוש הקדושות שנצטרפו. **חתולה**: כנראה: קשורה, רמז לצירוף שלוש הקדושות. 49 **ולרקמות מובלה**: על פי תה' מה, טו. 50 **זאת**: כינוי לישראל (על שום שה"ש ג, ו ועוד). **סורה וגולה**: ישראל שבגלות, על פי יש' מט, כא. **תעלה**: רפואה, גאולה. 51 **ל[ר]פאת מחלה**: לרפא את 'מחלת' הגלות, ולהשיב את כנסת ישראל לאיתנה ולקדמותה. **כיסלה**: טיפשות, חטא. 52 **רטייה**: רפאות, גאולה. **לכלה**: לישראל הכלים בגלות.

ה. 54 **לתיקון עולם**: לכפרה (השווה לתפילת מוסף לראש חודש). 55 **רטייה לטרייה**: תרופה למכה טרייה, כלומר: כפרה וגאולה. **לענייה**: לישראל. 56 **רשויות ארבע ... בשבת**: השווה לברייתא בבבלי שבת ו ע"א: 'תנו רבנן, ארבע רשויות לשבת: רשות היחיד, ורשות הרבים, וכרמלית, ומקום פטור' (וראה נוסח קצת שונה בירושלמי שבת א, א, דף ב ע"ד). **הוזמנו**: ניתקנו. **שתים לפטור**: הן כרמלית ומקום פטור. **ושתים לחיוב**: רשות היחיד ורשות הרבים. **כמש[יב]ת**: כמצוות התורה, שהיא 'משיבת נפש' (תה' יט, ח). 57 **דרישת ... בחלקים**: שיעורו: כדי לעבר את החודש (כלומר לקבוע ראש חודש ביום השלושים ואחד) יש לדרוש אפילו בחלקים, הם חלקי השעה הקטנים (ה'חלק' בחישובי המולד הוא אחד מאלף ושמונים בשעה; וראה שימוש במונח זה למשל בפדר"א ז, דף טז-יז, וכן בפיוט קד, טור 24-25, ועיין במבוא, פרק תשיעי, סעיף 6). **כמוסים**: צפונים בסוד העיבור. **ובאצבע חקוקים**: ובאצבע ה' רשומים וקבועים על פי התורה; ואפשר שהפייטן רומז כאן לקידוש החודש, שהוא מן הדברים שנתקשה בהם משה עד שהקב"ה הראה לו אותם באצבע. השווה מכילתא בא, מסכתא דפסחא א, עמ' 6: "'החדש הזה לכם" (שמ' יב, ב) ... רבי עקיבא אומר זה אחד משלשה דברים שנתקשה בהן משה והראהו המקום את כלן באצבע'.

הסוערה לנחם בנחמות כפולות / ועד יקבי המלך להשיתנה לגאולות
ועד מגדל שחננו אל / ועד צופה פני דמשק כהואל
זוהר הילכות שבת באמירה / כהררים תלויים בשערה 60
חודש תקנתו על פי עינינו / בשמוע מקודש החו' דש' <בזמנו
טוהר שבת מסיני כנמסרה / אילו זכו עם כהוגן לשמרה
יופי החודש בקדושה חמורה / זאת לנחם בענייה סוערה

אל נא

ובכן ענייה סוערה ל>א< נוח>מה<

ו

אחים חוברו להנעים
בשען ח[... ..]שעים 65

60 כהררים] כתב כההרים ותיקן

58-59 הסוערה: ישראל שבגלות, שהיא 'ענייה סוערה'. **בנחמות כפולות**: השווה פסדר"כ נחמו יא (עמ' 280): 'חטאו בכפלים, ולקו בכפלים, ומתנחמים בכפלים ... "נחמו נחמו עמי" (יש' מ, א)'. ועד **יקבי המלך** ... ועד **מגדל שחננו אל**: על פי זכ' יד, י ('ממגדל חננאל עד יקבי המלך', וראה מדרשו בסמוך). ועד **צופה פני דמשק**: הלשון על פי שה"ש ז, ה, והשווה שהש"ר ז, ג: "צופה פני דמשק", א"ר יוחנן, עתידה ירושלים שתהא מגעת עד שערי דמשק, שנא' "משא דבר ה' בארץ חדרך ... ודמשק מנוחתו" (זכ' ט, א) ... עתידה ירושלים להיות מתרחבת בכל צדדיה עד שתהא מגעת לשערי דמשק ... עתידה ירושלים להיות מתרחבת בכל צדדיה ... הרי לארך, לרחב מנין, ת"ל "ממגדל חננאל עד יקבי המלך" (והשווה לנוסח דומה בפסדר"כ רני עקרה ז, עמ' 317). 60 **זוהר הילכות שבת**: הלכות השבת המזהירות והמאירות; השווה להלן, טור 114. **הילכות שבת** ... **כהררים תלויים בשערה**: השווה משנת חגיגה א, ח: 'הלכות שבת ... הרי הם כהררים התלויין בשערה, שהן מקרא מועט והלכות מרובות'. 61 **חודש** ... **בזמנו**: קביעת החודש ניתקנה בשמיעת אמירת 'מקודש החודש בזמנו' מפי בית דין; השווה לנוסח קידוש החודש במסכת סופרים יט, ז (עמ' 332): 'מקודש החדש, מקודש בראש חדש, מקודש בזמנו' וכו' (ראה גם במבוא, פרק שלישי, סעיף 111). 62 **טוהר שבת** וכו': אילו זכו ישראל לשמור את מצוות שבת בטהרתה, כפי שנמסרה מסיני; והפייטן אינו מפרש את תשובת התנאי, אך הוא רומז למעין המובא בשמו"ר כה, יב: 'א"ר לוי, אם משמרים ישראל את השבת כראוי אפילו יום אחד בן דוד בא, למה, שהיא שקולה כנגד כל המצות' (והשווה למובא בבבלי שבת קיח ע"ב: 'אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי: אלמלי משמרים ישראל שתי שבתות כהלכתן מיד נגאלים'). 63 **יופי החודש**: פאר מצוות קידוש החודש. **בקדושה חמורה**: לא מצאתי ביטוי זה משמש לעניין ראש חודש, ואפשר שהפייטן בחרו כדי להפליג בחשיבות היום, או רמז בו לקדושת השבת שנצטרפה לקדושת ראש חודש. זאת: את ישראל (ראה לעיל, 50). **בענייה סוערה**: בדברי הנחמה שבהפטרות 'ענייה סוערה'.

ו. סיומות מקראיות: פסוקים הפותחים בתיבת 'הנה'. 64 **אחים חוברו**: כנראה: שבת וראש חודש נצטרפו (אך אפשר שהפייטן רומז לישראל; ראה בטור 66).